

Pukovnik
DUŠAN DUBRAVČIĆ

*Uloga i mesto intendantske baze u odbrambenoj operaciji armije**

Pokretna i stacionarna struktura u intendantskom obezbeđenju armije

Intendantska baza ima svoju pokretnu i stacionarnu strukturu — elemente. U pokretne elemente spadaju intendantski bataljon, samostalna intendantska četa, radionička, perionička i vodosnabdelačka četa, a u stacionarne intendantska skladišta, pekarnice, intendantske radionice, perionice i hemijske čistionice, a kod jednog broja intendantskih baza i vojne ekonomije.

Intendantski bataljon kao pokretni elemenat intendantske baze namenjen je za neposredno izvršenje zadataka iz delokruga intendantskog obezbeđenja onih jedinica armije koje su mu stavljene u nadležnost od pretpostavljene komande (uprave intendantske baze ili komande armije).

U određenim situacijama, kada to borbeni uslovi i potrebe uspešnijeg komandovanja i organizovanja intendatskog obezbeđenja nameću, intendantskom bataljonu se, u odnosu na organski sastav, privremeno može dati pod neposrednu komandu ili oduzeti određeni broj intendantskih četa, o čemu odlučuje komanda armije ili uprava intendantske baze.

Komanda intendantskog bataljona namenjena je za komandovanje intendantskim četama i sinhronizaciju njihovog rada na intendantskom obezbeđenju jedinica armije.

* Donosimo nastavak ovog članka iz prošlog broja.

Ima još dilema da li je komanda intendantske baze neophodna u sistemu intendantskog obezbeđenja, pošto se ono realizuje neposredno preko intendantskih četa. Činjenica je da je proces prenošenja naređenja do mesta realizacije u intendantskim četama nešto duži, ali ne bi smeo biti ništa sporiji. Komandi intendantskog bataljona ne treba mnogo vremena za prenošenje primljenih naređenja do intendantskih četa. Kratka procena situacije i izdavanje naređenja je gotovo sav postupak što, ako se redovno prati situacija na terenu i poznaje stanje u potčinjenim jedinicama, ne treba da bude dug proces. To, naravno, ne isključuje mogućnost da uprava intendantske baze, a u određenim situacijama i intendantski organ komande armije, neposredno izdaju naređenja intendantskim četama. Smatram da komanda intendantskog bataljona ima svoje mesto i ulogu u sistemu intendantskog obezbeđenja i da bi je obavezno trebalo zadržati. Sem navedenih funkcija, koje nisu od malog značaja, njena uloga bi se još ogledala u sledećem:

— Pokretni elementi intendantske baze prate borbeni poredak armije kada armija napušta svoju teritoriju. Komanda bataljona treba u novim uslovima da koordinira rad intendantskih četa i poveže ih sa upravama baza na čijoj se teritoriji nađu, kao i sa odgovarajućim organima društveno-političkih zajednica. U takvoj situaciji intendantski organ komande armije ima jednu komandu preko koje može regulisati sva pitanja iz domena intendantskog obezbeđenja;

— Isto tako, kada armija napusti svoju teritoriju radioničke, perioničke i vodosnabdevačke jedinice bi bile praktično bez neposredne veze sa komandom armije. Sredstva veze sa kojima ove čete raspolažu su veoma malog dometa, tako da je neophodna jača komanda, kao što je, na primer, komanda bataljona, u čijoj bi se neposrednoj blizini razmestile ove jedinice i organizovale rad na opravkama i pranju, ili pak snabdevanju pitkom vodom jedinica iz dubine teritorije. Dok su bile u sastavu svoje baze, ove čete su se mogle razmeštati u blizini uprave intendantske baze ili intendantskog skladišta. Naravno, i na novoj teritoriji one se mogu pridati intendantskoj bazi na čijoj su teritoriji, ali ako ta baza već ima svoje jedinice teško će moći da održava tako veliki broj veza, usled čega je postojanje komande intendantskog bataljona, po mome mišljenju, neophodno;

— U izvesnim situacijama, kada komanda armije nije u mogućnosti da uspešno komanduje svim ovim jedinicama, komanda bataljona može preuzeti ulogu uprave intendantske baze. Ovo će naročito doći do izražaja ako je uprava baze uništena, ili je njen sistem ko-

mandovanja i rukovođenja potčinjenim jedinicama i ustanovama u toj meri narušen da je onemogućen svaki kontakt sa jedinicama;

— Kada uprava intendantske baze sa svojim stacionarnim elementima ostane u okruženju ili pređe u uslove rada na privremeno zaposednutoj teritoriji, komanda intendantskog bataljona može preuzeti komandu nad svim jedinicama i ustanovama koje ostaju na delu teritorije intendantske baze koja nije privremeno zaposednuta.

Svi ovi i drugi razlozi govore da komanda intendantskog bataljona ima svoje mesto u sistemu intendantskog obezbeđenja jedinica armije.

Intendantska četa je osnovna jedinica u kojoj su obezbeđene izvršne funkcije intendantskog obezbeđenja, sposobna da samostalno izvršava zadatke. Ona organizuje i sprovodi intendantsko obezbeđenje svih jedinica armije koje joj, prema šemi snabdevačkih veza, stavi u nadležnost komanda intendantskog bataljona, uprava intendantske baze ili neposredno viša pretpostavljena komanda. Intendantske čete mogu biti u sastavu bataljona ili samostalne, a istovetnog su organizacijsko-formacijskog sastava i namene. Samostalna intendantska četa može da uđe u sastav intendantskog bataljona a, isto tako, intendantska četa iz sastava intendantskog bataljona u slučaju potrebe može postati samostalna.

U celini gledano, intendantski bataljoni i samostalne intendantske čete predstavljaju novi kvalitet u odnosu na dosadašnje intendantske odrede, koji su predstavljali glomaznu i slabo pokretnu organizaciju. Mešovite čete, prema sadašnjim saznanjima, predstavljaju optimalnu organizaciju, sposobnu da brzo i lako manevriše kapacitetima i rezervama, opremljenu tako da može uspešno izvršavati sve zadatke iz delokruga intendantskog obezbeđenja jedinica armije.

Intendantska skladišta su ustanove u sastavu intendantske baze koje primaju, čuvaju, održavaju i izdaju materijalne rezerve.

U zavisnosti od broja operativno-strategijskih pravaca koje pokriva, broja i veličine jedinica koje obezbeđuje i drugih pokazatelja, intendantska baza može da ima više skladišta.

U dosadašnjem sistemu intendantskog obezbeđenja na nivou armije postojala su armijska intendantska skladišta neposredno vezana za intendantski organ komande armije. Donedavna organizacijsko-formacijska struktura intendantskih skladišta bila je tako koncipirana da može izvršavati zadatke u postojećim stacionarnim

objektima koji su korišćeni i u miru. Pojedine armije nisu predviđale nikakve radnje u vezi sa manevrom materijalnim rezervama, kao što je raseljavanje ili premeštanje, isturanje odeljaka i dr. Takva rešenja činila su intendantsko skladište armije isključivo stacionarnim elementom, namenjenim za prijem, čuvanje i izdavanje materijalnih rezervi. Materijalna sredstva je morao neko drugi dopremiti u skladište i preuzeti iz skladišta. U nekim armijama za manevar rezervama u skladištu bile su predviđene armijske auto-jedinice, koje bi u toku borbenih dejstava najčešće bile korišćene za operativna prevoženja i druge operativne zadatke, te bi takvi planovi bili teško ostvarljivi.

Mesto i uloga intendantskih skladišta u organizacijsko-formacijskoj strukturi intendantskih baza znatno je izmenjena. Intendantska skladišta ne bi trebalo više smatrati isključivo stacionarnim elementom intendantske baze. Mada smo ih na početku svrstali u stacionarne elemente, ona to ipak nisu, jer je u novim uslovima njihova uloga nešto drugačija. Naime, nova organizacijsko-formacijska struktura je koncipirana tako da se skladište u celini ili delimično može premeštati bliže borbenom poretku jedinica ili unazad, kada postoji opasnost da bude ugroženo. U sastavu intendantskog skladišta postoji formacijski transportna jedinica za različite zadatke: prikupljanje intendantskih materijalnih sredstava sa teritorije intendantske baze i njihovo kompletiranje radi izdavanja jedinicama, premeštanje intendantskog skladišta u celini ili dela njegovih rezervi i dr. Skladište time postaje pokretljivije, sposobno da manevriše rezervama koje čuva za potrebe borbenih dejstava. Za dotur intendantskih materijalnih sredstava od skladišta do odgovarajućih pozadinskih baza združenih sastava redovno će se koristiti kapaciteti društveno-političkih zajednica, odnosno transportni kapaciteti organizacija javnog saobraćaja i drugih organizacija udruženog rada na njihovoj teritoriji.

Intendantska skladišta mogu isturati i samostalne odeljke sa određenim rezervama intendantskih materijalnih sredstava radi snabdevanja jedinica na izdvojenim pravcima.

Intendantsko skladište kao ustanova u sastavu intendantske baze iz okvira svog delokruga rada izvršava sledeće zadatke:

— prima, smešta, čuva i organizuje rad na izdavanju intendantskih materijalnih sredstava po planu intendantskog obezbeđenja komande armije, odnosno po naređenju za intendantsko obezbeđenje upravnika intendantske baze;

— održava intendantska materijalna sredstva u svojoj nadležnosti (sem tehničkih);

— vodi evidenciju o kontroli i stanju intendantskih materijalnih sredstava i uslovima čuvanja;

— vodi evidenciju i izveštava upravu intendantske baze o znavljanju materijalnih sredstava sa određenim rokovima čuvanja i preduzima mere da se znavljanje izvrši na vreme;

— vodi operativnu evidenciju o intendantskim materijalnim sredstvima koje čuva;

— izrađuje i vodi plan raseljavanja;

— osigurava skladište i sprovodi druge mere borbenog obezbeđenja, samozaštite, protivpožarne zaštite i zaštite na radu;

— organizuje obuku ljudstva iz svog sastava;

— održava punu borbenu gotovost skladišta i radnu sposobnost ljudstva;

— izviđa rejone razmeštaja i određuje mesta za pojedine elemente skladišta;

— organizuje i rukovodi raseljavanjem rezervi;

— formira odgovarajuće odeljke intendantskih skladišta u stacionarnim ili poljskim objektima;

— sarađuje sa nadležnim organima društveno-političkih zajednica o pitanjima iz svoje nadležnosti (najčešće oko realizacije ugovora ratne proizvodnje) i sa organizacijama udruženog rada oko preuzimanja — dopremanja i obezbeđenja intendantskih materijalnih sredstava;

— organizuje vezu unutar intendantskog skladišta.

U određenim uslovima uprava intendantskog skladišta je u mogućnosti da pod svoju komandu po naređenju uprave intendantske baze preuzme njene odgovarajuće stacionarne elemente, locirane neposredno u blizini skladišta (pekarnice, radionice, perionice i vojne ekonomije) i samostalno obezbeđuje određene jedinice. U tom slučaju, pošto su transportne mogućnosti ograničene, jedinice bi same preuzimale intendantska materijalna sredstva ili bi se dotur vršio transportnim sredstvima društveno-političkih zajednica i organizacija udruženog rada. Intendantsko skladište bi imalo neposrednu snabdevačku ulogu za jedinice koje mu gravitiraju ili su u njegovoj blizini, ili su po nameni više vezane za određene objekte ili teritoriju.

Rukovođenje i komandovanje u intendantskom bataljonu, samostalnoj intendantskoj četi i intendantskom skladištu

Rukovođenje i komandovanje intendantskim jedinicama i ustanovama u ratu zasniva se na jedinstvenim osnovama rukovođenja i komandovanja u oružanim snagama, uz primenu određenih specifičnosti koje nameće sistem rukovođenja i komandovanja pozadinskim jedinicama i ustanovama.

Polazeći od opštih stavova, za rukovođenje i komandovanje intendantskim bataljonom, samostalnim intendantskim četama i intendantskim skladištem nadležna je njihova pretpostavljena komanda. Pošto se oni redovno nalaze u sastavu intendantske baze, uprava baze biće komanda koja njima rukovodi i komanduje. Međutim, u određenim situacijama mogu biti i pod neposrednom komandom intendantskog organa komande armije. Intendantsko skladište i samostalna intendantska četa mogu se naći i pod neposrednom komandom nadležnog štaba teritorijalne odbrane.

Jedna od najznačajnijih funkcija u komandovanju i rukovođenju intendantskim jedinicama i ustanovama jeste planiranje intendantskog obezbeđenja, koje treba da ide linijom upravnih organa intendantske službe. Intendantski organi komande armije i ostalih jedinica — ustanova planiranju intendantsko obezbeđenje shodno odlukama svojih komandi prema stepenu izvršenja planskih funkcija. Na osnovu potpunih i blagovremeno izrađenih planova izdaju se naređenja za intendantsko obezbeđenje potčinjenim intendantskim jedinicama i ustanovama.

Pošto je komanda armije nosilac borbenih dejstava na svojoj teritoriji, ona je najstarija komanda koja će i planirati intendantsko obezbeđenje, a samim tim je nadležna i za rukovođenje i komandovanje intendantskim jedinicama i ustanovama. Intendantski organ komande armije raspolaže najpotpunijim podacima o stanju u jedinicama i na teritoriji, i u mogućnosti je da koordinira rad svih intendantskih jedinica i ustanova.

Uprava intendantske baze je neposredno potčinjena komandi armije i treba da realizuje njene planove intendantskog obezbeđenja. Međutim, prilikom izrade tih planova intendantski organ komande armije je prinuđen da planira prema nosiocima intendantskog obezbeđenja, a to su intendantske čete, jer uprava baze ne raspolaže potpunim podacima o stanju u jedinicama niti o planovima njihove upotrebe. Ona i nije pretpostavljena komanda koja bi bila nadležna u

odnosu na združene i rodovske sastave. Zbog toga se i javlja dilema ko je praktično nadležan za rukovođenje i komandovanje intendantskim bataljonom i samostalnom intendantskom četom — uprava intendantske baze ili intendantski organ komande armije. Ima shvaćanja da to treba da bude intendantski organ komande armije. Kao razlog, navodi se činjenica da su to praktično armijske jedinice. Armija planira njihovu upotrebu, razmeštaj i premeštanje. U toku izvođenja borbenih dejstava oni redovno prate borbeni poredak armije, pa i kada armija napušta svoju teritoriju. U tom slučaju i intendantski bataljon i samostalna intendantska četa napuštaju teritoriju matične intendantske baze i stavljaju se neposredno pod komandu intendantskog organa komande armije ili se pretpotčinjavaju nekoj drugoj bazi na čijoj su teritoriji.

Postavlja se pitanje koliko je ovakvo rešenje celishodno. Mislim da bi bilo povoljnije da intendantski bataljon i samostalna intendantska četa prate borbeni poredak jedinica armije samo dok su na teritoriji svoje intendantske baze, a da prelaskom jedinica armije na teritoriju neke druge intendantske baze praćenje borbenog poretka preuzmu intendantske jedinice iz sastava te druge intendantske baze. Ovo bi bilo moguće kada bi na teritoriji jedne intendantske baze bile samo jedinice jedne armije.

Što se tiče intendantskog skladišta, mislim da nema dileme — ono se može premeštati, raseljavati, isturati određene odeljke, ali redovno ostaje na teritoriji svoje matične baze koja je jedina nadležna da njime rukovodi i komanduje. U određenim situacijama kada, zbog narušenog sistema komandovanja i drugih nepovoljnih okolnosti, uprava intendantske baze nije u mogućnosti da uspešno rukovodi radom, ono se može staviti u nadležnost najstarijeg štaba teritorijalne odbrane na toj teritoriji. Ovo prenošenje nadležnosti može se odnositi samo na ograničeni vremenski period.

Odnos uprave intendantske baze prema intendantskom bataljonu, samostalnoj intendantskoj četi i intendantskom skladištu

Uprava intendantske baze kao neposredno pretpostavljena komanda nadležna je za rukovođenje i komandovanje intendantskim bataljonom, samostalnom intendantskom četom i intendantskim skladištem.

Načelno se razmešta za rad u mestu lokacije stacionarnih elemenata koje koristi, ali se može premeštati i razmestiti na bilo koji

deo svoje teritorije, gde ima povoljne uslove za rad i rukovođenje i komandovanje potčinjenim jedinicama i ustanovama.

Uprava baze, na osnovu dobijenih izvoda iz plana intendantskog obezbeđenja komande armije, zapovesti za pozadinu i naređenja za intendantsko obezbeđenje, planira i organizuje intendantsko obezbeđenje svih jedinica na svojoj teritoriji. Iako je komanda armije u svom naređenju već opredelila i predvidela zadatke intendantskog bataljona, samostalne intendantske čete i intendantskog skladišta, uprava na osnovu dobijenih podataka od komande armije i poznavanja stanja u svojim jedinicama treba da izradi svoj plan intendantskog obezbeđenja koji bi bio detaljniji i precizniji. Na osnovu takvog plana uprava intendantske baze bi izdala naređenje za intendantsko obezbeđenje potčinjenim jedinicama i ustanovama. Ima mišljenja da uprava baze ne bi trebalo da izrađuje svoj plan intendantskog obezbeđenja već da od komande armije dobije gotov plan za sve jedinice na svojoj teritoriji, i da na osnovu njega izda naređenje potčinjenim jedinicama za intendantsko obezbeđenje. Smatram da intendantski organ komande armije ne bi bio u mogućnosti da precizira sve detalje oko korišćenja izvora snabdevanja i sinhronizacije rada na intendantskom obezbeđenju, i da je neophodno da to uradi uprava intendantske baze za svoje jedinice.

Poznato je da se komanda intendantskog bataljona razvija za rad u blizini jedne od svojih intendantskih četa. Kad god za to postoje uslovi, naređenje uprave intendantske baze za intendantsko obezbeđenje treba da ide komandi bataljona, a ova da to prenosi na svoje potčinjene jedinice. Samo izuzetno, kada je to povoljnije, naređenje bi se moglo dostaviti neposredno nekoj od intendantskih četa.

U toku procesa realizacije naređenja za intendantsko obezbeđenje uprava intendantske baze je dužna da neprekidno prati tok te realizacije, blagovremeno interveniše u slučaju promena kod jedinica ili na teritoriji, i da dopunskim naređenjima koriguje i usmerava njihov rad.

Uprava intendantske baze u odnosu na intendantski bataljon, samostalnu intendantsku četv i intendantsko skladište ima i kontrolnu funkciju, pa u tom smislu povremeno upućuje odgovarajuće organe iz svog sastava; oni ujedno pružaju pomoć i usmeravaju njihov rad.

Komande intendantskog bataljona, samostalne intendantske čete i uprave intendantskih skladišta dužne su da redovno izveštavaju upravu baze o svim promenama u svojim jedinicama, na teritoriji i kod jedinica koje su im stavljene na intendantsko obezbeđenje.

Rukovođenje i komandovanje potčinjenim jedinicama u intendantskom bataljonu, samostalnoj intendantskoj četi i intendantskom skladištu

Komanda intendantskog bataljona je dužna da potčinjenim intendantskim četama izda naređenje za intendantsko obezbeđenje, u kome reguliše sva pitanja od interesa za njihov rad na intendantskom obezbeđenju jedinica armije. Svojim naređenjem prvenstveno reguliše: razmeštaj i premeštanje intendantskih četa po mestu i vremenu, korišćenje izvora za popunu intendantskim materijalnim sredstvima svih jedinica stavljenih u nadležnosti za intendantsko obezbeđenje, organizaciju borbenog obezbeđenja, moralno-političke pripreme ljudstva, mere bezbednosti i samozaštite i dr. Ovo naređenje treba shvatiti kao da ima izvršnu funkciju. Sva ili bar najvažnija pitanja koja se u njemu regulišu već su na neki način regulisana naređenjima pretpostavljenih komandi, pa komanda intendantskog bataljona treba samo da ih još više konkretizuje i prenese na potčinjene jedinice. Međutim, ostaje dosta pitanja (borbeno obezbeđenje, bezbednost i samozaštita, moralno-političke pripreme i dr.), koja su u isključivoj nadležnosti komande bataljona. Drugim rečima, komanda bataljona svojim naređenjima treba da reguliše unutrašnji rad i red, a u odnosu na jedinice date u nadležnost intendantskog obezbeđenja obavlja samo izvršnu funkciju. Sve što je u vezi sa jedinicama stavljenim na intendantsko obezbeđenje nadležna je da reguliše svojim naređenjem komanda armije, jer je ona pretpostavljena komanda tim jedinicama sa isključivim pravom naređivanja.

Rukovođenje i komandovanje u samostalnoj intendantskoj četi je mnogo lakše i jednostavnije. Pošto je ona neposredno potčinjena upravi intendantske baze, komandir čete od nje i prima sva naređenja. Komandovanje je lakše pošto se samostalna intendantska četa načelno razvija na jednom mestu, na prostoru od 2 do 4 km². Komandir čete naređenja načelno izdaje samo usmeno. On na licu mesta precizira sva pitanja u vezi sa razmeštajem, svijanjem, premeštanjem, organizacijom rada na proizvodnji i snabdevanju, borbenom obezbeđenju i druga pitanja neophodna za rad potčinjenih jedinica. Pri izdavanju naređenja komandir čete može da pozove komandire vodova ili da dopunska naređenja izdaje u njihovim rejonima razmeštaja prilikom obilaska i kontrole, odnosno sticanja uvida u realizaciju izdatih naređenja.

Rukovođenje i komandovanje u okviru intendantskog skladišta u ratu ne bi trebalo da predstavlja poseban problem. Njegovim radom

rukovodi i komanduje upravnik skladišta, a pomažu mu organi njegove uprave. Upravnik intendantskog skladišta organizuje rad unutar skladišta na prijemu, smeštaju i izdavanju intendantskih materijalnih sredstava na osnovu naređenja uprave intendantske baze. S obzirom na osetljivost skladišta od dejstva agresora, upravnik je dužan da preduzme sve mere i radnje radi zaštite ljudstva i intendantskih materijalnih sredstava.

Upotreba intendantskog bataljona, samostalne intendantske čete i intendantskog skladišta u odbrambenoj operaciji armije

Upotrebu intendantskog bataljona i samostalne intendantske čete u borbenim dejstvima planira intendantski organ komande armije u skladu sa borbenom situacijom i potrebama jedinica.

Komanda armije preko uprave intendantske baze reguliše raspored i premeštanje intendantskog bataljona i samostalne intendantske čete u borbenom poretku armije. Komanda armije reguliše na kom pravcu će se upotrebljavati intendantski bataljon (i to po četa-ma) i samostalna intendantska četa, na koje će se jedinice armije u predstojećoj operaciji oslanjati, odnosno na koju će se intendantsku četu vezivati, i druga pitanja od vitalnog interesa za potpuno i blagovremeno intendantsko obezbeđenje.

Intendantski bataljon i samostalna intendantska četa kao pokretni elementi intendantske baze, redovno prate borbeni poredak armije u toku izvođenja borbenih dejstava. Oni to čine i kada armija napušta svoju teritoriju, izlazeći na taj način iz sastava matične intendantske baze. U tom slučaju komanda intendantskog bataljona i samostalne intendantske čete stavljaju se pod neposrednu komandu intendantskog organa komande armije ili se pridaju upravi one intendantske baze na čijoj teritoriji realizuju intendantsko obezbeđenje jedinica armije.

Ovakvo rešenje je sada u praksi. Međutim, pitanje je da li je ono i najpovoljnije.

Sada je predviđeno da se u slučaju, kada se na teritoriji jedne republike (pokrajine) odnosno jedne baze nađu jedinice dve i više armija, formira koordinaciono telo (od predstavnika Saveznog sekretarijata za tržište i cene, SSNO (VK), republike — RŠTO ili pokrajine — PŠTO), koje bi trebalo da razreši ovakve probleme. Iako se

mora upotrebiti i deo jedinica sa teritorije prvobitne intendantske baze na koju su se oslanjale jedinice dok je armija bila na matičnoj teritoriji, to ne moraju biti sve intendantske čete, već se deo može ostaviti na teritoriji baze radi obezbeđivanja jedinica koje ostaju na toj teritoriji.

Iz iskustva je poznato da brojno stanje jedinica koje ostaju na teritoriji, kada armija napusti svoju teritoriju, iznosi i do 20% u odnosu na formacijsko brojno stanje armije. Pri tome, treba imati u vidu da su to jedinice manje-više vezane za određene objekte na teritoriji, i da će se prvenstveno obezbeđivati neposrednim oslanjanjem na stacionarne elemente. Međutim, ni te jedinice neće često raspolagati transportnim sredstvima za preuzimanje intendantskih materijalnih sredstava od stacionarnih elemenata i da je neophodno stalno imati bar deo pokretnih elemenata baze na matičnoj teritoriji, pod neposrednom komandom uprave.

Ovakvo rešenje potkrepljujem i time što smatram da komandu armije treba učiniti operativnijom, pa intendantske baze treba da pređu u nadležnost društveno-političkih zajednica ili odgovarajućih teritorijalnih komandi. Sadašnje vezivanje intendantske baze neposredno za komandu armije smatram samo privremenim rešenjem, nužnim u ovom trenutku kada društveno-političke zajednice nisu u dovoljnoj meri osposobljene da, u skladu sa stavovima naše koncepcije opštenarodne odbrane, preuzmu u celini brigu za obezbeđenje neborbenim potrebama stanovništva i oružanih snaga u oružanoj borbi. Novim rešenjem bi i intendantska baza našla svoje pravo mesto. Dobila bi odgovarajuću operativno-teritorijalnu komandu, kojoj bi bila potčinjena i preko koje bi mogla da ostvaruje i određena prava na teritoriji koju pokriva. Time bi tek sistem intendantskog obezbeđenja bio u potpunosti usklađen sa osnovnim stavovima naše koncepcije o obezbeđenju neborbenim potrebama društva u celini.

Intendantske čete u okviru intendantskog bataljona raspoređuju se samostalno na pravcima upotrebe jedinica na takvoj udaljenosti od pozadinskih baza jedinica da mogu u toku noći izvršiti popunu i vratiti se u rejone razmeštaja sa istim transportnim sredstvima.

Komanda bataljona se razvija za rad u blizini jedne od četa, načelno kod intendantske čete na težištu borbenih dejstava, vodeći računa da može uspešno komandovati svim intendantskim četama u svom sastavu.

Intendantske čete u sastavu bataljona i samostalna intendantska četa su tako koncipirane da se u slučaju potrebe mogu deliti i razviti

dve intendantske stanice. Međutim, ako za to nema potrebe, načelno razvijaju samo jednu stanicu.

Što se tiče opštih načela upotrebe vodova i odeljenja u sastavu intendantske čete, novina je uvođenje vodosnabdevačkog odeljenja u sastav skladišnog voda intendantske čete. Vodosnabdevačko odeljenje snabdeva jedinice po istom principu kao i za artikle hrane, s tim što se dotur vrši po zahtevu jedinica koje nisu u mogućnosti da obezbede pitku vodu u svojim rejonima. Znači, to odeljenje redovno dotura vodu do jedinica, za razliku od vodosnabdevačke čete koja se upotrebljava isključivo po naređenju komande armije za intervenciju pitkom vodom iz dubine teritorije.

Intendantska skladišta mogu da budu stacionarna i poljska. Stacionarna organizuju smeštaj i čuvanje rezervi intendantskih materijalnih sredstava u stacionarnim objektima koji pružaju optimalne uslove za čuvanje i manipulisanje. To su najčešće objekti koji se u miru koriste ili su pripremljeni za rad u ratnim uslovima. Poljska skladišta formiraju se privremeno prilikom raseljavanja i evakuacije većih stacionarnih skladišta i radi približavanja rezervi intendantskih materijalnih sredstava borbenom poretku jedinica.

Intendantska materijalna sredstva izdaju se jedinicama redovno po naređenju pretpostavljene komande. Kada je intendantsko skladište ugroženo, intendantska materijalna sredstva mogu se evakuisati u novi rejon razmeštaja, predati organima društveno-političkih zajednica, a kada nema drugih mogućnosti podeliti jedinicama i ustanovama, organizacijama udruženog rada ili stanovništvu.

Na privremeno zaposednutoj teritoriji, ako se ne bi mogla pravovremeno evakuisati u bezbednije rejone, intendantska skladišta bi nastavila rad sve dok to uslovi dozvoljavaju. U tom slučaju mogla bi ostati u sastavu intendantske baze ili se pretpotčiniti najstarijem štabu teritorijalne odbrane.

U sklopu novog sistema intendantsko skladište ne treba više smatrati isključivo stacionarnim elementom. Ono je sada tako koncipirano da se može bez većih problema preseljavati, raseljavati ili isturati odgovarajuće odeljke na samostalnim pravcima. Skladište sada može da vrši i dotur intendantskih materijalnih sredstava do intendantskih stanica jedinica sopstvenim transportnim sredstvima ili transportnim sredstvima organizacija udruženog rada. U tom slučaju komanda armije ili uprava intendantske baze treba da regulišu koja bi intendantska materijalna sredstva skladište doturalo jedinicama i kojim sredstvima, i koja bi sredstva jedinice same preuzimale od društveno-političkih zajednica ili organizacija udruženog rada sa teritorije.

U određenim uslovima, kada je intendantska baza onesposobljena da rukovodi radom svojih pokretnih i stacionarnih elemenata, intendantsko skladište bi, po naređenju komande armije, moglo pod svoju neposrednu komandu preuzeti stacionarne elemente baze (pekare, radionice, perionice i vojne ekonomije) i uz korišćenje materijalnih sredstava sa teritorije vršiti potpuno intendantsko obezbeđenje određenih jedinica armije.

Jednice razmeštene u blizini intendantskog skladišta i one kojima je to povoljnije mogu svojim transportnim sredstvima preuzimati intendantska materijalna sredstva u skladu sa planom intendantskog obezbeđenja komande armije. Manje pokretne jedinice koje su više vremena vezane za istu teritoriju mogu same preuzimati ili odjednom preuzeti intendantska materijalna sredstva za više dana.

Postoji više varijanti upotrebe intendantskog bataljona, samostalne intendantske čete i intendantskog skladišta u odbrambenoj operaciji armije; ovde će biti prikazane samo dve, iz kojih se mogu sagledati neka od načela upotrebe.

Po prvoj varijanti intendantske čete iz sastava intendantskog bataljona ešelonirane su po dubini. Za obezbeđenje jedinica na prvom odbrambenom pojasu armije služe intendantske čete divizija na prvom pojasu i druga intendantska četa iz sastava intendantskog bataljona za intendantsko obezbeđenje jedinica na prvom pojasu van sastava divizija. Jedna od intendantskih četa raspoređena je u visini komandnog mesta armije i obezbeđuje komandu armije; prištapske i ostale jedinice raspoređene su u širem rejonu komandnog mesta armije. Prva intendantska četa, raspoređena na većoj dubini, namenjena je za obezbeđenje jedinica na drugom odbrambenom pojasu armije.

Po drugoj varijanti sve tri intendantske čete iz sastava intendantskog bataljona obezbeđuju jedinice na prvom pojasu odbrambene zone armije, a premeštaju se unazad po meri odstupanja jedinica koje obezbeđuju. Kada drugi ešelon armije prihvati borbu, one preuzimaju intendantsko obezbeđenje ovih jedinica. U ovoj varijanti divizije koje brane prvi pojas su brigadnog sastava i nemaju pozadinsku funkciju u odnosu na brigade, pa samim tim ni intendantsku jedinicu. Zbog toga se brigade nalaze na neposrednoj vezi kod intendantskih četa intendantskog bataljona. Slaba strana ove varijante je ta što u slučaju brzog prodora u dubinu armijske zone intendantske čete nisu sigurne da će se na vreme izvući i blagovremeno organizovati intendantsko obezbeđenje jedinica drugog ešelona.

Povoljnija je, svakako, prva varijanta, jer pruža potpuno i blagovremeno intendantsko obezbeđenje svih jedinica armije, bez obzira

na brze prodore agresora, moguće vazdušne desante i druga iznenađenja.

U uslovima kada se ukida funkcija proizvodnje hleba na nivou brigada javlja se potreba da se na nivou divizija brigadnog sastava ponovo uvede izvršna funkcija intendantskog obezbeđenja. Ako toga ne bi bilo intendantske čete iz sastava intendantskog bataljona morale bi se raspoređivati tako da mogu uspešno obezbeđivati samo jedinice na prvom odbrambenom pojasu armije, a za obezbeđivanje jedinica na drugom pojasu morale bi se premeštati, što često neće biti moguće. Ovo se može ublažiti proizvodnjom trajašnog hleba, ali za sada ostaje neophodno postojanje intendantske čete na nivou divizija brigadnog sastava.

Organizacija rada u intendantskom bataljonu, samostalnoj intendantskoj četi i intendantskom skladištu u odbrambenoj operaciji armije

Kada dobije naređenje od pretpostavljene komande, komandant intendantskog bataljona ga proučava, kratko ceni situaciju i odlučuje o načinu konkretizacije zadataka i izdaje naređenja komandirima četa.

Po prijemu naređenja komandir intendantske čete samostalno organizuje rad unutar čete. Komandirima vodova izdaje zadatke u vezi sa doturom intendantskih materijalnih sredstava i vode, proizvodnjom hleba, klanjem stoke i ostalim zadacima vezanim za svijanje, razvijanje i premeštanje čete, zatim zadatke na preuzimanju intendantskih materijalnih sredstava od organizacija udruženog rada ili sa intendantskog skladišta i druge.

Upravnik intendantskog skladišta, po prijemu naređenja od upravnika intendantske baze, potčinjenim starešinama izdaje naređenja redovno usmeno, a može i u formi materijalnih dokumenata. Rukovaocima precizira vrste i količine intendantskih materijalnih sredstava, vreme i način izdavanja jedinicama. Prijemnoj komisiji izdaje zadatke u vezi sa prijemom intendantskih materijalnih sredstava, a komandiru pešadijske čete precizira zadatke u vezi sa borbenim obezbeđenjem skladišta.

Uslovi za rad na intendantskom obezbeđenju jedinica armije u odbrambenoj operaciji znatno su povoljniji. Premeštanje intendantskih četa je ređe, pa ima više vremena za organizaciju proizvodnje.

Udaljenost rejona razmeštaja od prednjeg kraja je veća, što takođe utiče na bezbedniji i duži rad u jednom mestu. Intendantske jedinice i ustanove organizovaće rad na teritoriji matične baze (sem izuzetno), pa će uslovi za korišćenje izvora popune i rezervi sa teritorije biti povoljniji.

Upotreba intendantskog bataljona, samostalne intendantske čete i intendantskog skladišta u specifičnim uslovima

a) Kada armija napušta svoju teritoriju

Prema sadašnjim rešenjima razlikuje se upotreba pokretnih elemenata (intendantskog bataljona i samostalne intendantske čete) od upotrebe stacionarnih elemenata (intendantske baze i intendantskih skladišta). Kad armija napušta svoju teritoriju predviđeno je da intendantski bataljon i samostalna intendantska četa izlaze iz sastava matične baze i prate borbeni poredak jedinica armije. U tom slučaju stavljaju se pod neposrednu komandu intendantskog organa komande armije ili uprave intendantske baze na čijoj se teritoriji nalaze i na koju se naslanjaju u intendantskom obezbeđenju jedinica armije.

Činjenica da jedan deo jedinica armije i dalje ostaje na svojoj teritoriji dovodi u sumnju mogućnost potpunog intendantskog obezbeđenja ovih jedinica samo preko stacionarnih elemenata intendantske baze. Smatram da bi najbolje rešenje bilo da jedinice armije, kad napuštaju svoju teritoriju, prati samo odgovarajući broj četa koji ih može uspešno obezbeđivati intendantskim materijalnim sredstvima.

Ako pođemo od toga da intendantski bataljon i samostalna intendantska četa prate borbeni poredak armije, a rekli smo da intendantsko skladište ne smatramo više isključivo stacionarnim elementom, može se zaključiti da bi i intendantsko skladište sa svojim rezervama ili delom rezervi koje može pokrenuti raspoloživim transportnim sredstvima, trebalo da prati borbeni poredak armije. Međutim, intendantsko skladište bi i dalje nastavilo rad — preuzimalo bi rezerve intendantskih materijalnih sredstava od druge baze, društveno-političkih zajednica ili organizacija udruženog rada, odnosno prikupljalo sa teritorije radi kompletiranja i izdavanja jedinicama armije, odnosno intendantskim četama.

b) *Kada se na teritoriji armije nalaze jedinice iz sastava više armija i jedinice RM i RV i PVO*

Na teritoriji armije redovno će se u toku izvođenja odbrambene operacije naći i jedinice ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane, a u izvesnim situacijama i jedinice ratne mornarice. Mislim da to ne predstavlja poseban problem u intendantskom obezbeđenju jer te jedinice imaju svoje intendantske jedinice i ustanove, koje će se oslanjati na intendantske baze kopnene vojske za korišćenje određenih rezervi i proizvodno-uslužnih delatnosti. Međutim, problem je mnogo složeniji kada se na teritoriji jedne armije, odnosno jedne republike nađu jedinice više armija, pa i jedinice RM i RV i PVO, te se na relativno manjoj prostori nađe veliki broj jedinica. Tada intendantske baze i njihove jedinice — intendantski bataljon i samostalne intendantske čete i ustanove — intendantska skladišta neće biti u mogućnosti da u ograničenom vremenskom periodu obezbede sve te jedinice, a i rezerve intendantskih materijalnih sredstava neće biti dovoljne. Pored toga, na toj teritoriji nalaziće se i jedinice teritorijalne odbrane koje su, isto tako, značajni potrošači. Da takva teritorija i intendantska baza koja je pokriva ne budu u relativno kratkom vremenu iscrpeni i onesposobljeni za rad, neophodna je intervencija nadležnih organa Federacije i Vrhovne komande oružanih snaga. U takvoj situaciji nameće se nužna potreba da se formira jedno koordinaciono telo, sastavljeno od svih zainteresovanih potrošača, koje treba da uskladi zahteve jedinica sa stvarnim mogućnostima i da obezbedi intervenciju sa druge teritorije.

Zaključna razmatranja

Na osnovu iznetog, može se zaključiti:

Intendantske baze kao teritorijalne organizacije na nivou armije dobile su svoje mesto u sklopu novog sistema intendantskog obezbeđenja i predstavljaju korak dalje u prilagođavanju sistema intendantskog obezbeđenja osnovnim stavovima koncepcije opštenarodne odbrane o područjavanju svih poslova iz domena odbrane zemlje, pa i obezbeđenja neborbenim potrebama. Intendantske baze pokrivaju celokupnu teritoriju zemlje i treba da obezbede, u tesnoj vezi i saradnji sa organima društveno-političkih zajednica, da jedinice oružanih snaga na svakom delu teritorije budu blagovremeno i potpuno obezbeđene intendantskim materijalnim sredstvima potrebnim za život, rad i borbena dejstva;

Intendantska baza je važna spona između raznih izvora snabdevanja na svojoj teritoriji i jedinica i ustanova oružanih snaga, kao jednog od najznačajnijih i najvećih potrošača u ratu, i na izvestan način objedinjava sve delatnosti intendantskog obezbeđenja na svojoj teritoriji;

U sklopu novog sistema intendantskog obezbeđenja, intendantska baza kao jedinstvena teritorijalna organizacija na nivou armije predstavlja okosnicu konceptijski usvojenog teritorijalnog principa potpunog intendantskog obezbeđenja oružanih snaga za uspešno i neprekidno vođenje oružane borbe na određenoj teritoriji. Osposobljena je za potpuno intendantsko obezbeđenje svih jedinica — ustanova i štabova na svojoj teritoriji, korišćenjem vlastitih kapaciteta i rezervi i maksimalnim oslanjanjem na kapacitete i rezerve na teritoriji, pri čemu neprekidno sarađuje sa nadležnim organima društveno-političkih zajednica i organizacija udruženog rada;

Kad armija napušta svoju teritoriju intendantska baza se pretpočinjava drugoj armiji ili republičkom odnosno pokrajinskom štabu za teritorijalnu odbranu na čijoj se teritoriji nalazi, o čemu odlučuje Vrhovna komanda. Pokretni elementi prate borbeni poredak armije i kada napušta svoju teritoriju. Ovo nije najpovoljnije rešenje pa treba iznaći povoljnije. Sa ovakvim rešenjem gubi se iz vida pravo mesto i uloga intendantske baze u sistemu intendantskog obezbeđenja i dobija utisak da su intendantski bataljoni i samostalna intendantska četa u stvari jedinice armije, a ne intendantske baze;

Kad teritoriju u celini ili većim delom zaposedne agresor, intendantska baza, sa ili bez pokretnih elemenata, treba da ostane i nastavi rad na privremeno zaposednutoj teritoriji, prilagođavajući organizacijsko-formacijsku strukturu i način rada novim uslovima;

Činjenica je da su intendantske baze našle svoje mesto u sklopu sistema intendantskog obezbeđenja. Međutim, oko njenog mesta i uloge ima još uvek nedovoljno definisanih pitanja. Intendantska baza nema svoju operativnu komandu koja bi imala naredbodavno pravo na toj teritoriji. Iz toga proizilazi zaključak da je rešenje da intendantske baze u ratu ostanu u nadležnosti oružanih snaga privremenog karaktera, odnosno rezultat kompromisa između dobrih zamisli i spremnosti i pripremljenosti društveno-političkih zajednica da ih prime u svoju nadležnost. Na taj način bilo bi moguće preko nadležnih organa vlasti ostvariti i određena prava intendantske baze na teritoriji koju pokriva, što bi doprinelo njenom efikasnijem radu a istovremeno značilo potpuno usklađivanje sistema intendantskog obezbeđenja sa osnovnim stavovima koncepcije opštenarodne odbra-

ne, prema kojima je snabdevanje neborbenim sredstvima u ratu svih struktura društva pa i oružanih snaga u nadležnosti društveno-političkih zajednica;

Pokretni elementi intendantske baze — intendantski bataljon i samostalne intendantske čete i intendantska skladišta, kao stacionarni element predstavljaju najznačajnije elemente u sistemu intendantskog obezbeđenja, preko kojih intendantska baza realizuje intendantsko obezbeđenje svih jedinica na svojoj teritoriji koje joj svojim naređenjem stavi u nadležnost komanda armije;

Intendantskom bataljonu za određeni vremenski period, kada to borbeni uslovi i potreba za uspešnijim komandovanjem i rukovođenjem nalažu, mogu se dodati ili oduzeti jedna do dve intendantske čete;

Nema mesta sumnjama u opravdanost postojanja komande intendantskog bataljona. Ona je potrebna da bi se uspešnije mogle komandovati intendantskim četama i ima svoje mesto i ulogu u sistemu intendantskog obezbeđenja. Njen značaj posebno dolazi do izražaja kada armija napušta svoju teritoriju;

Intendantska četa je osnovna jedinica u kojoj su objedinjene izvršne funkcije intendantskog obezbeđenja, sposobna za samostalno izvršavanje zadataka. Osposobljena je za snabdevanje intendantskim materijalnim sredstvima i vodom svih jedinica na intendantskom obezbeđenju, proizvodnju i snabdevanje hlebom, klanje stoke i snabdevanje mesom;

Rukovođenje i komandovanje intendantskim bataljonom, samostalnom intendantskom četom i intendantskim skladištem u odbrambenoj operaciji i uopšte dato je u nadležnost upravi intendantske baze, na osnovu naređenja komande armije. Shvatanja da intendantski bataljon i samostalna intendantska četa treba da budu u neposrednoj nadležnosti komande armije nisu opravdana i treba se izboriti da se ona prevaziđu;

Rukovođenje i komandovanje intendantskim bataljonom, samostalnom intendantskom četom i intendantskim skladištem ne bi se moglo uspešno realizovati bez neprekidne veze sa pretpostavljenom komandom i unutar njih, sa njihovim potčinjenim jedinicama. U okviru intendantskog bataljona, samostalne intendantske čete i intendantskog skladišta može se organizovati i održavati radio, žična i kurirska veza, što predstavlja faktor njene sigurnosti;

Potrebno je preispitati rešenje da pokretni elementi intendantske baze u celini prate borbeni poredak armije kad ova napušta svoju teritoriju. Deo pokretnih elemenata bi trebalo zadržati za obez-

beđenje ostavljenih jedinica čije intendantsko obezbeđenje, prema sadašnjim rešenjima, ne bi bilo osigurano;

Na osnovu dosadašnjih saznanja i iskustava može se reći da je najpovoljnija varijanta upotrebe intendantskog bataljona, samostalne intendantske čete i intendantskog skladišta kada se intendantske čete ešeloniraju po dubini. Takva organizacija garantuje pravovremeno obezbeđenje intendantskim materijalnim sredstvima svih struktura odbrambene zone armije, bez obzira na sva iznenađenja agresora. Linijsko raspoređivanje intendantskih četa za obezbeđenje jedinica prvog ešelona i njihovo premeštanje po meri odstupanja ne obezbeđuje sigurno intendantsko obezbeđenje u uslovima savremenih borbenih dejstava;

Treba preispitati i mogućnost uvođenja izvršne funkcije intendantskog obezbeđenja na stepenu divizije brigadnog sastava. Smatram da se ukidanjem proizvodnje hleba na nivou brigada ova divizija našla u istom položaju kao i divizija pukovskog i mešovitog sastava, pogotovu što hleb još nije postao skladišni artikal;

I, na kraju, smatram sadašnje rešenje po kome su intendantske baze kao teritorijalne organizacije u neposrednoj nadležnosti komande armije privremenog karaktera, tj. rezultat kompromisa zbog trenutnog stanja u materijalnoj bazi društva. Intendantske baze treba da pređu u nadležnost društveno-političkih zajednica i da, u skladu sa osnovnim stavovima koncepcije opštenarodne odbrane, preuzmu obezbeđenje neborbenim potrebama stanovništva i oružanih snaga. Komanda armije će tada postati operativnija, a intendantska baza će naći svoje pravo mesto i ulogu. Dobiće odgovarajuću operativno-teritorijalnu komandu, kojoj će biti potčinjena i preko koje će moći da ostvaruje i određena prava na teritoriji koju pokriva.